
PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

IV etap edukacyjny: liceum – tylko zakres podstawowy

I. Znajomość struktury obronności państwa.

Uczeń rozróżnia struktury obronności państwa, rozumie ich rolę oraz zna formy spełniania powinności obronnych przez organy administracji i obywateli.

II. Przygotowanie do sytuacji zagrożeń.

Uczeń zna zasady postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia, zdrowia lub mienia; zna zasady planowania i organizowania działań.

III. Opanowanie zasad pierwszej pomocy.

Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy poszkodowanym w różnych stanach zagrażających życiu i zdrowiu.

1. System obronności Rzeczypospolitej Polskiej. Powinności obronne władz samorządowych, instytucji i obywateli. Uczeń:

- 1) wymienia i uzasadnia polityczne oraz militarne warunki gwarancji bezpieczeństwa państwa;
- 2) wymienia obowiązki obywateli w zakresie powinności obronnych.

2. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:

- 1) przedstawia i charakteryzuje organizację Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wymienia rodzaje wojsk oraz służb w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Ochrona ludności i obrona cywilna. Uczeń:

- 1) wyjaśnia podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego;
- 2) identyfikuje obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków;
- 3) wymienia podstawowe środki ochrony ludności;
- 4) wymienia sposoby i środki ochrony zwierząt;
- 5) rozpoznaje rodzaje sygnałów alarmowych i zna obowiązki ludności po usłyszeniu alarmu;
- 6) wskazuje drogi ewakuacji w szkole, omawia zasady ewakuacji ludności i środków materiałowych;
- 7) potrafi ewakuować się z budynku w trybie alarmowym.

**Cele kształcenia
– wymagania
ogólne**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

-
4. Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu. Uczeń:
 - 1) wymienia zagrożenia czasu pokoju i wyjaśnia, na czym polegają;
 - 2) wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie w momentach wystąpienia poszczególnych zagrożeń;
 - 3) wymienia i charakteryzuje źródła zagrożeń w najbliższym otoczeniu szkoły oraz domu;
 - 4) przedstawia zasady działania w przypadku zagrożeń czasu pokoju (np. awarii, katastrofy komunikacyjnej, budowlanej), podczas przebywania w domu, szkole, miejscu rekreacji i na trasie komunikacyjnej;
 - 5) wyjaśnia zasady postępowania związane z wyszukiwaniem i wynoszeniem ofiar oraz osób zagrożonych z rejonów porażenia;
 - 6) wskazuje sposoby zapobiegania panice podczas zagrożeń;
 - 7) uzasadnia konieczność przestrzegania zasad bezpieczeństwa własnego i innych ludzi podczas różnorodnych zagrożeń;
 - 8) omawia zasady postępowania w czasie zagrożenia terrorystycznego.
 5. Zagrożenia występujące podczas wojny. Uczeń:
 - 1) charakteryzuje środki rażenia;
 - 2) wymienia konwencjonalne rodzaje broni współczesnego pola walki;
 - 3) wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie ludności w rejonach rażenia bronią konwencjonalną;
 - 4) wymienia i wyjaśnia zasadę działania indywidualnych środków ochrony przed bronią masowego rażenia;
 - 5) wymienia zbiorowe środki ochrony przed bronią konwencjonalną;
 - 6) wyjaśnia znaczenie zastępczych budowli ochronnych;
 - 7) omawia zasady ewakuacji z terenów zagrożonych.
 6. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach (zachowanie ratownika). Uczeń:
 - 1) omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu wypadku;
 - 2) ocenia sytuację w miejscu wypadku;
 - 3) zabezpiecza miejsce wypadku i wzywa profesjonalną pomoc;
 - 4) omawia zasady zapewnienia bezpieczeństwa ratownikowi, poszkodowanym i świadkom zdarzenia;
 - 5) wymienia środki przydatne przy udzielaniu pierwszej pomocy;
 - 6) ocenia stan poszkodowanego i demonstruje sposób skontrolowania jego funkcji życiowych;
 - 7) udziela pierwszej pomocy w przypadkach oparzeń, złamań i zwichnięć, krwotoków, dławienia się ciałem obcym, utraty przytomności, utraty oddechu, zatrzymania krążenia, wstrząsu pourazowego.

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

W ramach przedmiotu *edukacja dla bezpieczeństwa* uczniowie odbywają przy-sposobienie obronne i zdobywają umiejętności z zakresu zachowania się w sytuacjach kryzysowych.

Zadaniem nauczyciela jest wyrabianie u uczniów nawyków oraz opanowa-nie zasad działania ratowniczego, szczególnie z zakresu udzielania pierwszej pomocy podczas wypadku lub innych zagrożeń.

Podczas zajęć edukacyjnych obejmujących ćwiczenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy i ratownictwa w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów wskazany jest podział na grupy.

W czasie ferii letnich mogą być organizowane specjalistyczne obozy szkoleniowo-wypoczynkowe z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa.

Na IV etapie edukacyjnym, po zrealizowaniu treści nauczania z zakresu „Ochrona ludności i obrona cywilna”, celowe jest sprawdzenie umiejętności uczniów w praktycznej ewakuacji z budynku szkoły.

KOMENTARZ DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ PRZEDMIOTU EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

Piotr Makowski

Potrzeba bezpieczeństwa zawsze towarzyszyła człowiekowi – jest jedną z podstawowych potrzeb oraz niezbywalnym prawem człowieka.

W przeszłość odchodzi tradycyjne pojmowanie bezpieczeństwa utożsamiane ze zdolnością do przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym, kojarzonym zazwyczaj z działaniami wojennymi. Współcześnie o wiele większego zna-czenia nabiera kształcenie umiejętności radzenia sobie z wieloma zagrożenia-mi niemającymi cech typowych zagrożeń zewnętrznych. Wskutek dynamicz-nego rozwoju cywilizacyjnego i uprzemysłowienia stale wzrasta liczba czyn-ników powodujących bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka. Ponadto gwałtownie postępująca degradacja środowiska naturalnego stwa-rza poważne zagrożenia ekologiczne. Stąd też przygotowanie społeczeństwa do radzenia sobie w tych warunkach należy traktować jako ważne wyzwanie dla władz, instytucji bezpieczeństwa narodowego, systemu edukacji, a na-wet pojedynczych obywateli. Konieczna stała się zatem rewizja szkolnych

treści nauczania: rezygnacja z obszarów mniej istotnych i zbyt szczegółowych, z jednoczesnym położeniem nacisku na obszary o priorytetowym dla bezpieczeństwa znaczeniu.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, Ministerstwo Edukacji Narodowej w uzgodnieniu z Ministerstwem Obrony Narodowej, wprowadziło w podstawie programowej nowy przedmiot nauczania – *edukacja dla bezpieczeństwa*, zastępujący dotychczasowy przedmiot *przysposobienie obronne*. Koncepcja tego przedmiotu wyraża się w kompleksowym ujęciu zagadnień bezpieczeństwa z przeniesieniem punktu ciężkości działań edukacyjnych na problematykę zagrożeń pokojowych i sposobów zachowań w sytuacjach zdarzeń o charakterze kryzysowym, w każdym miejscu i czasie.

Treści nauczania ujęte w podstawie programowej do przedmiotu *edukacja dla bezpieczeństwa* zorientowane są zatem na wypracowanie umiejętności zachowania się w sytuacjach różnych zagrożeń takich, jak: pożary, powódzie, wypadki i katastrofy drogowe itp., które mogą zaistnieć w najbliższym otoczeniu ucznia, włączając w to umiejętność niesienia pierwszej pomocy. Dla zapewnienia wysokiej efektywności kształcenia należy dążyć do maksymalnego upracticznienia zajęć – nauczania i utrwalania umiejętności potrzebnych w codziennym życiu, w sytuacjach zagrożeń i nieszczęśliwych wypadków. Dopelnieniem treści nauczania jest problematyka funkcjonowania systemu obronności państwa, w tym Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Szkolne programy powinny uwzględniać także lokalne warunki i zagrożenia, których wystąpienie na danym terenie wydaje się najbardziej prawdopodobne.

Tak szeroki zakres tematyczny wymaga wsparcia ze strony kluczowych instytucji bezpieczeństwa – Policji, Państwowej Straży Pożarnej i Sił Zbrojnych RP. Wsparcie to winno obejmować zarówno udział w niektórych zajęciach przedstawicieli powyższych instytucji, jak i pomoc w organizowaniu pokazów wykorzystania specjalistycznego sprzętu oraz infrastruktury, a także w przygotowywaniu pomocy dydaktycznych. Stąd też wskazane jest nawiązywanie współpracy między szkołami a lokalnymi jednostkami Policji, PSP, ośrodkami szkolenia i jednostkami wojskowymi.